

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Gabrielis Navdæi Parisini Pentas Quæstionum
Iatro-philologicarum**

Naudé, Gabriel

Genevæ, M. DC. XLVII.

Qvæst. Qvarta Iatropilo-Logica. An liceat Medico fallere ægrotum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70696](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70696)

sterum, quæ tua est incredibilis in omnes
comitas, & benevolentia, non defuturam
spero.

Dabam Romæ IV. Kal. Martij
Anno M. DC. XXXV.

QVÆST. QVARTA
IATROPHI-
LOGICA.

An liceat Medico fallere ægrotum?

GRAVITER certè & iniquo
animo paterer, THADÆE
COLICOLA, dulce decus
& præsidium Medicinæ,
quæstionem hanc, quam Iupercalibus
istis, dum

Scena sonat, ludique vocant, spectant — Ouid: 4.
Fast.

que Quirites,

Et fora Marte suo litigiosa vacant;

probè cōuenientem instituo; in Theologorum potius suggestibus, Curiarumve subsellijs, aut Philosophorum scholis (quod forsan fieri debere aliqui sibi persuadent) quàm in Medicorum triclinijs exagitandam, atq; hinc, & inde contestata lite dijudicandam proponi. Maximè cum hīs non agatur de fraude peculatus, repetundarum, stellionatus, aut ablatae rei alienae; sed de pretiosa illa, & in humanae salutis commodum prudenter excogitata, quam nullis temeratae consciētiae vinculis inuolutam esse testaretur Theologus ægrotans, & Iurisconsultus facilitate cassus vehemèter optaret in suum caput experiri. Enimverò si quod olim dixit Poëta non ineptus,

*Navita de ventis, de tauris narrat
rator,*

Enumerat miles vulnera, pastor oues

Commēt.
in Boet. de
conf. phi-
los.

hoc idem D. Thomas mutuatis ab A-
lano Theologorum sui temporis do-
ctissimo sequentibus versiculis æquita-
ti valde consentaneum esse significat

sua quilibet utitur arte,

Miles

Miles equis, Piscator aquis, & Physi-
cus herbis,

Nauta fretis, Pugiles Marte, Poëta me-
tris,

Rusticus arua parat, numerat mercator
avarus,

Virgo legit flores, stultus amator amat.

Ac utriusque demum sententiæ voli-
tantem in Hemistichiorum flosculis a-
nimã, diffusumq; per tessellatæ narra-
tionis emblemata sensum, vulgari qui-
dem, & minimè ad auriũ lenocinium
composito, sed ad persuadendum ma-
gis efficaci diuerbio complexus est D.

Hieronymus, quod Medicorum est, in In epist.

quit, promittant Medici, tractent fabrilia

fabri; amabo te, Consultissime Tha-

dæe, quis unquam inficias audebit ire,

dolum hunc non malum, aut intra me-

dicinæ fines, & pomeria esse admit-

tendum, aut non in alio quàm ejus fo-

ro, ad quod etiam, teste Galeno, de lib. quod

rebus ad morum disciplinam spectan- opt. Me-

tibus cognoscere spectat, censura, ap- dic. &c.

probatione ve donandum? certè vix

opinor quisquam tam grande istud ne-

De breuit.
vite, cap. 8.

fas potius in animum inducet suum,
quàm vel indicationes, vel analogif-
mum experiètiàmve ab Æsculapij
cõmunibus præfidijs remouere; quan-
doquidem non minor est istius quàm
reliquorum omnium necessitas cum
multa, ut inquit Stoicorum jubar, *igno-*
rantibus agris curanda sint, & quod idem
in sua foria pro Cicerone minatur: Hoc
si tamen recta via consequi non potero, de-
cipere vos cogar, veluti salutarerum pueris
daturus potionem absinthiati poculi, Me-
dicis illis præsertim, qui à continua æ-
grorum visitatione, Galeno quidem
ἄπειροντες, Appiano *ἄπειροντες*, san-
cto Gregorio Nisseno *ἀγυρῶντες*, Mo-
destino *ἄπειροντες*, Latinis autem *circi-*
uitores, *circitoresque* audiunt, solito
quàm alijs frequètius veniāt usurpan-
dum. Iam verò qua cautione, aut si
verius, & ex arte loquendum, qua de-
ceptione utendum sit, cum potiones
illæ amaræ, absinthiõque pontico, aut
aloe succotrina temperatæ delicatulis
pusionibus offeruntur; quorum natu-
ra dulcedini lactis, mellitisque crustu-
lis af-

lis affuefacta, non ita se lubenter, ac facile seuerioribus Medicorum edictis accommodat; neminem profecto existimo latere, non eorū modo qui istud in se negotij repositum habent, sed nec aliorum etiam, quibus aliquando similitudinis istius in mentem venit, quæ tam elegāter, & nitidè rem ipsam ex Lucretij poëmate nobis ob oculos repræsentat,

Ac veluti pueris absinthia tetra medētes, lib. 1. de rer. nat.,

Cū dare conātur, prius oras pocula circū,

Contingunt mellis dulci flauoq; liquore,

Vt puerorum atas improvida ludificetur

Labrorū tenuis, interea perpotet amarum

Absinthii Laticem, deceptaq; non capiatur,

Sed potius talitactu recreata valescat.

Atque si locus hic à quorundam memoria peregrinatur, quam poëtice studium minus forsā afficit, aut sollicitat; en alter hic quā simillimus ex

Themistij oratione ad Nicomedien-
ses velut in subsidium, *Μιμητέον ἡμῖν τοῖς σοφωτέροις τῶν ἰατρῶν, οἱ τὰ πιερότερα τῶν φαρμάκων μέλιτι πῶν κύλιμα περιχέουσιν, τίνειν διδάσκει;* quod idem est vade,

varia. lect.
lib. 6. c. 10.

in Scor-
piaco.

atque interprete doctissimo Mureto,
ac si quis diceret, *imitandi nobis sunt sa-
pientiores Medici, qui medicamenta ama-
riora agris dant ebibenda oris poculi melle
circumlitis.* At non improvida tantum
puerorum ætas, aut potiùs pertinacia
fictis ejusmodi dolis, & artibus expu-
gnanda venit, cum sit hæc *peruersitas ho-
minum*, quod optime notat Tertullia-
nus, *salutaria excutere, exitiosa suscipe-
re, periculosa quæq; medicamina vitare
mori denique quàm curari desiderare:* at-
que ut ibidem subjungit, *medicina præ-
sidiam plures sunt qui refugiant, plures
stulti, plures timidi, & male verecundi,*
quidni etiam plures teneri, cinnam-
tique Meccænates, plures timide mu-
lierculæ, plures honestæ, pudicissimæ,
que virgines, amentes plures, & fu-
riosi,

*Quique suum cor edunt, hominum
consortia vitant,*
melancholici, ac inter hircosos etiam
centuriones, infraetæq; virtutis, & pa-
tientia homines multi, qui vix mente
animoque constant,

Laniens

Laniena quando sœvit Hippocratica,
qui quidem omnes nisi technis simili-
bus arguè, sapientérque confictis de-
cipiantur, vix est ut se juuamenti quid-
quam ab alijs unquam præsijs perce-
pturos sperare possint, aut debeant.
Quamobrem nec injuria sane factum
est, ut qui spectatam jam antea habue-
re ejusmodi licentiæ, officiosiq; men-
dacij in medicina facienda utilitatem
optimi, sapientissimique medicinæ
principes; horum quidem nonnulli,
artem fraudis ipsius texédæ velut *σεα-
τημιλω*, qua liceret *ἀμαχει τέχνη καὶ δό-
λω* victoriam supra morbos consequi,
reliquis medicinæ partibus, seu Man-
tissam subnectere consentaneum du-
xerunt; alij vero qui rationali medi-
cinæ, mathematicam etiam plurimum
inseruire contendunt, quam, & Ho-
mericam quoque exemplo Galeni a-
pud Trallianum vocant; fortè quod
Homerus ex Brodæi conjectura sup-
pressum verbis sanguinem, & myste-
rijs sanatos affectus prodiderit; ejus
quatuor partes constituunt, Amuleta

Prudent.
Steph. hy
mno 10.

lib. 9.

cap. 4. in
Miscell.

H

*lib. 2. met.
medendi
cap. 11.*

scilicet, characteres, verba, & technas, quemadmodum fecit Augerius Ferrerius: juréne an injuria nihil hic habeo dicere, qui technarum artem solummodo non autem reliquas ab injuria, & contemptu vindicare constitui: sed quanquam omnes isti varijs se rationibus tueri, opinionésque suas defendere possint, malle nihilominus quid est istius technici, & officiosum mendacij velut quartum medicinæ instrumentum statuere, ad quod ipsa, postquam

*Manil. lib.
4.*

Succūbunt artes, rationis vincitur usus,
nihilque aduersus morborum sequitiam indicatione, analogismo, aut experientia proficit, tanquam ad sacram archoram recurrat, vulpinamque pellem affuat, ubi leonina sola potest sufficere. Non secus enim atque indicationes illud nobis insinuant quod fieri debet in morbis notis, obseruatio verò, & analogismus, quod in ignotis aut quorum causæ vel remedia nota ita statim curationis initio se offerunt omnes verò utramque sepius paginam faciunt

faciunt in triplici materia, diætetica nempe, pharmaceutica, & chirurgica rectè, conuenientérque usurpanda; ita profectò technæ medicæ tunc maxime sui necessitatem produnt, cum in tribus illis, & communibus instrumentis nihil amplius spei, atque emolumenti reliquum est, sed vel ob ægri contumaciam, vel morbi morem, ijs omnino adminiculis opus est; quæ non quidem scientia, sed prudentia ipsa possit sufficere; tuncque tantum abest, ut culpari debeat Medicus, aut in Terentianum illud incurrere,

Iam tum erat suspicio

Euneuchii
act. 3. sec. 3.

Dolo malo hæc fieri omnia,

quin potius aliud ejusdem de ægroto, quem curandum suscepit jure, ac merito usurpare debeat,

Æquum est fieri ut à me ludatur dolis.
morbus siquidem *μοιρα τὸ βίη* fatum est vitæ, & conjuratus hostis, quæ Medicus debellandum suscipit:

Dolus autem, an virtus, quis in hoste Virgilii
2. Æneid.

requirat?

præsertim cum annuente Seneca, *S* lib. de Benef.

omnia fecit, ut sanaret, peregit Medicus
partes suas, non secus profecto quam
dux si omnia fecit ut vinceret: quem-
admodum autem monet Vegetius, *o-*
lib. 3. c. 9. *ptimi duces non aperto Marte praelium, in*
quo est commune periculum, sed ex occulto
semper attentant, ut integris suis quantos
possint hostes interimant certe, vel terreat.

Proem.
lib. 1.

Et eadem ratione jubet Polyenus ipsos
in acie quiddam machinari debere, ut
consilio finem conflictus præuenien-
te, victoria certior illis, atque indubi-
tata contingat; hoc verò cum aucto-
ritate Homeri confirmat, qui dum i-
stud, seu dolo, seu vi, ἢ δόλῳ ἢ ἐ βίῃ
toties repetit, nihil aliud sibi vult, quàm
occultis artibus, & stratagematis ad-
uersus hostes esse pugnandum; tum
vero præcipuè exemplo Vlyssis, qui ab
ipsorum mira inuentione ita sibi in
Odyssea applaudit, & gratulatur: Sum-
Vlysses Laertiades, qui propter omne
genus dolorum hominibus innotuit,
& mea gloria ad cœlum peruenit; seu
quemadmodum elegantius habetur
apud Homerum,

Eius

Εἰμ' Ὀδυσσεὺς Λαερτιάδης, ὃς πᾶσι δό-
λοισιν

Ἄνθρωποισι μέλω, καὶ ἐμὸν πλέθ' ἔρα-
νὸν ἵκει.

Vnde cum morbus summus sit, & ca-
pitalis hostis ciuitatis, isque non exter-
nus, sed ciuilis, nec ciuilis modò, sed
domesticus, quem omnes cuiuscum-
que sint sexus, fortis, & ætatis naturâ
duce refugiunt, quo non est monstrum
immanius, non crudelior tyrannus,
non pestis ulla tetrior, aut vitæ capi-
talior inimicus, quis, oro obtestorque,
molestè feret, huic & insidias strui, &
dolos necti, & pedicas tendi, & occul-
to, apertoque Marte cædem, ac perni-
ciem intentari? sed aliud est præterea
quò te vellem omnino mentem, ocu-
lòsq; reflectere THADÆE COLICO-
LA, & quod ipse maximi esse in hac
dissertatione momenti penitus mihi
persuasum habeo; etenim si Fabius in
Oratore suo contendit non esse vitu-
perandum mendacium, quod ad ho-
nestatis persuasionem còducit; si Ho-
ratius poëta certè grauissimus illud i-

dem voluptatis causa permittit,

In epist. ad
Pisones.

*Ficta voluptatis causa sint proxima
veris;*

Si Poëta ipsi,

Campa-
nus.

*Fingunt quæq; volūt, putantq; palmam
Mentiri bene gloriosorem;*

Prudent.
hymno cō-
tra infidel.

Si Dialectici, *Fidem minutis dissecant
ambagibus,*

Vt quisq; lingua est nequior;

Vopisc. in
Adr.

Si nemo scriptorum quantum ad historiam
pertinet non est aliquid mentitus.

Et quiduis Græcia mendax

Audet in historia;

Cicero
Philip. 1.

Si plerumque fit, ut ij qui boni volunt
aliquid afferre, esingant aliquid quo se

Lucianus.

*ciant istud latius; imo verò si Alexan-
der natum se Ioue fingebat, quia men-
daciū illud χρῆσιμον εἰς τὸ θεῶν ἕνεκα*

Lib. 1. cap.

*& Titus Castrutius volebat apud A-
gellium Rhetori concessum esse sententi-
uti falsis, audacibus, subdolis, captiosis,
modò verisimiles sint, & possint ad mouen-
dos hominum animos qualicumque as-
irrepere. Quæ causa tandem erit
idem Medicis non liceat, in unius
nitatis adeptione, & conseruatione
qual*

quam Plutarchus blandissimum, longéque diuinum vitæ condimentum vocabat ob insignem nempe utilitatem ejus, & præstantiam, quæ certè talis est, ut reliqua mortalium bona nobilitas, eruditio, fortunæ, eam quam habent gratiam, & dignitatem ab hac una mutuari, aut certè siquam ex se obtinent, si absque sanitate sit, omnem penitus amittere videantur.

Valeat possessor oportet,

Horatius.

Si comportatis rebus bene cogitat uti:

Sincerum est, nisi vas quodcumque infundis acescit.

Enimverò tantum abest, ut veniam Medici deprecari debeant fraudis alicujus officiosæ, vel mendacij commissi, ut ipsi potius, officij neglecti, & malè administratæ prouinciæ accusari possint, nisi quotiescumque se offert occasio, illis ad ægrorum salutem uterentur, sicq; ex sententia Asclepiadis laudata apud Cornelium Celsum, eo-
rum morbis citò, tutò, & jucundè profligandis incumberent: hoc verò quomodo præstare possint, per tot ingra-

Lib. 3.

tos, abominabilésque sapes & odo-
 res medicamentorum; per tot cruce-
 & tormēta Chirurgorum, per tot non
 modò tenuis & demens victus, sed
 plerumque etiam medicamentis infe-
 cti, tædia, quæ sæpius in causa sunt, ut
 quod damnabat Apuleius, *medentes ipsi
 sauiore morbis existant*, nullus equidem
 video; nisi se ex jucundæ Medicinæ
 præceptis ægrorum votis, aut demul-
 cendis, aut fallendis accommodent,
 dolores, ut præcipit Galenus, quantum
 fieri potest leniendo; medicamenta-
 que, ut idem 4. de tuenda valetudine
 consulit, grati & benigni saporis seli-
 gendo; ac demum, quod innuit Hip-
 pocrates, in ratione victus aliquid re-
 mittendo, de suprema illa potestate
 quam Theodoricus apud Cassiodorum
 Comiti Archiatrorum sub hac formu-
 la indulget, *fas est tibi nos fatigare jeju-
 nijs, fas est contra nostrum sentire deside-
 rium, & in locum beneficij dictare quod
 nos ad gaudia salutis excruciet.* Vnde
 cùm ægrorum alij illud frequenter in-
 gemunt & querantur,

*14. meth.**6. Epid.**Lib. 6.
cap. 9.**Setim*

fallere egrotum?

121

Setinum, dominaq; niues, densiq; trietes, Mart. ep^{is}

Quando ego vos medico non prohibente gr. m. 86.
bibam? lib. 6.

Officium tunc est prudentis Medici, pro vino illo toties & tam ardentem concupito granatorum succum, aut aquam acetosæ, ptisanamque quouis alio modo vinum mentientem exhibere; cum alij purgantium medicamentorum fastidia horreant, debet ipsa vel in fero diluere, quemadmodum fecit Galenus scammonium, vel in rotu- 14. Me-
thodi. lis, aut conseruis abscondere, vel in acetarijs exhibere, aut admixtione cremoris tartari, chymica præparatione, ambrosiopœia, & alia quacumque ratione virus illud, quo se produnt, obtundere; ac si nactus fuerit aliquam Cõfidiam, quæ nobilis mulier omnem asperiores medicinam abhorrebat, Democharem imitari Medicum, qui lac caprarum ei callidè propinabat, sed quas lentisco pascebat: si deniq; Tertull. in
scorpiaco. *quasi* scorpiaco. *sevitiam* reputent ægri *medicinam de scalpello, de cauterio, de sinapis incendio,*
Nec rigidos silices, solidumve in pectore Ouid. 9.
Metam. *ferrum,*

Aut adamanta gerant,

Plinius.

quo stantes & immoti, ut Caius Marius, varices sibi excindi patiantur, aut venas aperiri, quemadmodum Lucanus & Seneca, tum verò perfricta fronte doloris opinio minuenda est, aut imitanda saltem Medici illius sapientissimi industria, quem aiunt, *cum*

Seneca de Ira 37.

Regis filiam curare deberet, non sine ferro posset, dum tumentem mammam leuiter fouet, scalpellum spongia tectum induxisset; repugnasset enim puella remedio palam admoto, eadem quia non expectauit dolorem tulit; aut si aliter morbus ferat ce-

lib. 2. Chirurg. tra-cta. 2. cap. 5.

leberrimi Chirurgi Ioannis de Vigor solertia exemplo esse poterit similis alterius confingendæ; is enim dum nodum carnosum Iulij secundi contumaciorem in dies fieri, & Pontificem omne genus remediorum constantiter respuere animaduerneret, nouam quãdam medendi rationem meditatus est; pannos si quidem veteres frustillatim conscerptos unà cum panis filigine mica molliore, & arsenici sublimati in aquis rosarum, & plantaginis excepti

moment

momento, ad tertias in vase æneo decoxit, expressisque demum illis, & pulueris modo ulceri admotis, quod nullis deinceps unguentis se curaturum jurejurando receperat, breui summa cum omnium admiratione Pontificem à graui & molesto affectu liberauit. His rationibus quartam subiungit multorum error communis, ne dicam, vulgi stultitia, non ipsa quidem recens, sed quæ cordatis jam antea bilem mouit, & Plinio seniori præsertim, à quo medicina vapulat, cum ob alia, tum verò ob istud potissimum, quòd *auctoritas aliter quàm Gracè eam tractantibus, etiam apud imperitos experitèsq; lingue non est, ac minus credunt quæ ad sanitatem suam pertinent si intelligunt.* Vnde si non mentiendi, at saltem probè simulandi necessitas Medicis hac lege videtur imposita, technasque & dolos argutè conficiendi, quòd famam apud imperitos tueri possint, & arti, quam profitentur, auctoritatem conciliare. Vt propterea huic instituto valde conuenienter Medicos ad-

Lib. 29.
cap. 11

Cap. 5. lib.
de promi-
sc. doctri-
na.

monuerit Galeotus Martius, ut dum apud doctos homines verba faciunt, quos rei veritas non latet, communi ac aperto sermone utantur; dum verò apud aniculas & plebeios, quæ Latine, aut lingua vernacula dici commodè possent, obscuriori sermone Græco, vel Punico referant; tunc enim fit, ut si alteræ loco hibiscum nominari audiuerint, si mercurialis vice linozostim, si pro fumaria Capnitim, pro semperuiuo çizoon, pro agrimonia eupatorium, pro vini & aquæ mixtione crama, pro posca oxycratum, secania-bim pro syrupo acetoso, tereniabim pro manna, rauedseni pro rhabarbaro, fit inquam, ut stupeant statim ad eiusmodi verba, quæ

Sunt ipso penetremenda sono,
eaque remedia velut Θεῶν χεῖρας è cælo demissa, aut saltem in eorum gratiam laboriosè à Medicis excogitata, lubentius, & majori fiducia suscipiât; tantum abest, ut, quemadmodum fe-

Metalogi-
ci lib. I.
cap. 5.

cit Ioannes Sarisberiensis, querelam hanc instituant, *verba proferunt inaudita, ad*

ta, ad omnia suos loquuntur aphorismos,
& mētes humanas velut afflatas tonitruis
ita percellunt nominibus inauditis. Ve-
rūm ut fæx ipsa populi facillimè in
hunc errorem impingit; ita profectò
sapientissimi etiam homines in alium
persæpe incurrunt, qui non minus e-
quidem quàm lixarum, & calorum
deliria Medicorum stratagematis in-
digere videntur. Nescio enim quomo-
do vitio imbecillitatis humanæ plerū-
que contingit, ut horum nonnulli si-
mul atque ægrotant timidi, suspicio-
siq; euadant, nec solūm verba & ser-
mones, sed gestus nutūsque Medico-
rum accuratiùs obseruent, à cunctis si-
bi metuentes, quæ sunt

Nihilo metuenda magis, quàm Luciet.

*Quæ pueri in tenebris pavitant, fingunt-
que futura.*

Quamobrem prudentis est Medici o-
mnia quæ ægris metum allatura puta-
rit, simulatione tegere, symptomata
grauia, crises infastas, lethalia signa,
recidiuæ metum, aut infelicem morbi
exitum prudenter dissimulare, istud-

que Virgilij sibi dictum putare,
*Spem vultu simulat, premit altum cor-
 de dolorem;*

Aphorif.
 140.

ut consilio Damasceni non modò ple-
 raque reticeat, sed cuncta etiam fin-
 gat & polliceatur, quæ vel salutem ja-
 centis, vel spem conualescentis, con-
 firmare possunt, & in meliorem sta-
 tum reducere. Complexio enim ani-
 mi corporis affectui semper inhaeret,

lib. 3. cap.
 5.

ac propterea, ut monebat Celsus, *agnos-
 securos agere conuenit, ut si corpore, non
 tiam animo laborent;* & Seneca dicebat
quod multis causa moriendi fuit, mor-

*De breui-
 tat. vita
 cap. 17.*

bum suum nosse. Contra verò si rebelles
 illos, aut contumaces, nec sibi vel alijs
 obsequentes nactus sit, majora quam
 sint, omnia fingere debet, morborum
 que metastasim, epigeneses, & malo-
 rum iliadem minitari, quo certæ & ex-
 quisitæ rationi, imperatîsque auxilijs
 facilius assuescant, si non sponte & de-
 ctu suo, at saltem majoris mali formi-
 dine coacti. Fieri quoq; nonnunquam
 solet, ut Medicus in ægros quo sciam
ἀπεγνωσμένους, seu, quod diceret Arno-
 bius

bitus recusantes sanitatem pati incidat, ut
exempli gratia,

*Quando melancholicis ratio fuscata te-
nebris*

*Eclipsim patitur, erratque Logistica
virtus;*

atque etiam,

*Dum phrenesis feruet, cerebri dum * fu-
rit in arce*

Fellea materies, dū parturit ira caloris,

Verbaq; dū nulla mentis signata moneta

*Luētibus, & varijs jaētantur plena
querelis:*

Libri. A.
gid. Cor-
bolien. li.
i. de virtu-
tib. com-
posit. Me-
dic.

quos omnes nisi dolis & stratagemate
quodam sibi proponat curandos, ut
malorum pulpa cum infixis radicibus
hellebori cocta, aut eodem in libo ex
ouis in sartagine frictis abscondito,
granisve scammonij in electuario, sero
lactis, prunis, passulis præparatis, aut
pane dulciario exhibitis; oleum certè
atque operam omnem perdet, nec mi-
nus forsan quàm æger ipse delirus re-
putabitur.

Verum enim verò, ut in hac fraude
medica modis omnibus, qui fidē præ-

stare possunt, asserenda nihil amplius
 fraudis reliquum esse possit, tot jam
 allatis rationibus, quæ per se quidem
 solæ satis esse possent; auctoritates il-
 lustrium Medicinæ scriptorum, & eo-
 rundem exempla velut copias auxi-
 liares, succenturiatosque milites, en-
 ecce in campum explico. Et quidem
 quantum ad auctoritates attinet, non
 3. de Re- faciam hîc quod cæteri, qui Platonis
 pub. mentem ad Medicos corporis detor-
 quent, cum longè magis rationi con-
 sentaneum sit ex ijs quæ postea apud
 eundem subdit Socrates, & Ficini com-
 mentario eum publicis tantum Medi-
 cis animorum, quales sunt ciuitatum
 Rectores, Ducésque populorum, men-
 dacij veniam concessisse, sed ad Hippo-
 cratem omnium in Medicina bono-
 rum auctorem & parentem me con-
 uerto, qui sexto de popularibus morbis
 Section. 5. docet optimum esse in Otalgia, seu
 part. 13. aurium dolore, agrum decipere, quam-
 quam modum istius deceptionis pe-
 lanam imbutam unguento calido, &
 clàm in vola manus repositam, *Βερε*
λογ

λογια tam obscura, & ænigmatodei explicet, ut nondum inter se consentiant Valeriola, Fuchsius, Syluaticus, & alij de recta ipsius loci interpretatione. Sed quantumuis de illa inter se digladiantur, omnes tamen cum antiquis interpretibus conueniunt, quos Galenus afferit ejus opinionis fuisse, ut decipiendi ægroti causa, ad hoc agendum accessisse Hippocratem dicant, *interdum enim de ijs rebus solatium capere egrotantes, & arbitrari diligentio rem de ipsis curam Medicos habere.* Vnde ipsemet Galenus, licet expungendam particulam illam *ἀπίστη* ex fine ipsius aphorismi censeat, commentario tamen in Hippocratis librum de officijs Medici fraudes ejusmodi majorem in modum extollit, modumque docet, quo fieri debeant in ijs, qui pus spectare non possunt, aut chirurgorum apparatus sustinere dum velut Gallantes,

Mente fremunt, lacerant corpus, funduntque cruorem: Tertull:

quin statim animo linquntur, *his enim dicendum erit cras nos de chirurgia esse*

consideraturos, impraesentiarum satis esse,
si locus, aut foueatur spongijs, aut aqua
perluatur, atque ad emplastrum, aut me-
dicamentum recipiendum preparetur: in-
terim verò sectio homini ex improviso ad-
hibenda est: idémque hoc à se aliquan-
do factum testatur in libris methodi-
in quibus historiam refert illustris cu-
jusdam foeminae, quæ dum herpere
circa malleolum laboraret, qui etiam
serpendo ad bubones ascenderat, nec
medicamenti soluentis præter serum,
ullum genus admitteret, scamonium
in illud clam injecit, sicque, licet inu-
tam, purgavit & sanavit. Cujus postea
imitatione Trallianus mulierem aliam
argutè fefellit; etenim cum illa se in-
ter edulia serpentem deuorasse arbi-
traretur, vomitum statim emeticis co-
uenientibus commouit, atque immi-
sa clanculum in illud quod rejectum
fuerat lacerta, ex ijs quæ propius
hanc accedebant, quam læsa ægrotan-
tis imaginatio referebat in corpus su-
subijisse, finxit postea, maxima cum
& assistentium admiratione, illam ve-

lib. 14.

lib. 1. c. 17.

fallere egrotum?

131

mitu quoque fuisse redditam, & nihil propterea amplius esse, quòd illa ab ejusmodi animalculo sibi timeret. Ita etiam Philotimum Medicum non mediocriter extollit Aëtius, quòd exco- gitato & imposito supra caput melan- cholici cujusdam, qui se ἀκέφαλον esse, & capite diminutum reputabat pileo plumbeo ipsum eò tandem adduxit, ut præ continua molestia, quam ex e- jus duritie, & nimio pondere persen- tiebat, caput se recuperasse fateretur. Quam curandi methodum licèt falla- cem, & subdolam Damascenus postea *Aphor. 14.* confirmavit, horum præsertim, & Cor- nelij etiam Celsi ductus exemplo; ut *lib. 3. c. 5.* nulla jam de antiquorum Medicorum in hac quæstione sententia possit esse difficultas, quemadmodum certè nec de eorum, qui à Damasceni tempore floruerunt, postquam Bernardus Gor- donius, & Gabriel Zerbus Medici am- bo clarissimi, & reliquorum suæ tem- pestatis facilè principes, diuersos tra- ctatus ediderunt, de cautelis quibus- dam, & Medicinæ fraudibus, quæ non

secus illius artem professis familiares esse debent, quàm fortissimis ducibus stratagemata; aut simulationes, & mendacia Jurisconsultis, ut à reo vel actore veritatem rei apud ipsos dubia extorqueant; quandoquidem non ad eo inter se distant Juris Medicinæve periti, quin multa habeant inter se communia,

Struth.lib.
s. artis
Sphygm.

Index est Medicus, reus est agrotus, Amici

Actores, adsunt plures ex ordine testes, Morbus, causa, locus, symptoma, immutata facultas,

Consimiles ægri, mos, motio, pharmaca, gestus.

Sed quò nihil omnino fictæ istius & dolosæ curationis nomine Medicis imputari posset, satis jam cautum est à Plinio, Petrarcha, Baptista Mantuanò, Petro Aponensi, aliisque ob corporis imbalnitiam, morumque rusticitatem lacesitis; nonnulli ex ipsis haud inter se orgijs mendaciorum confederati, quod de Origenistis pronuntiabat D. Hieronymus, sed quibus egre

egregium semper visum est

Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa,
rem omnem ad æquitatis carceres re-
ducere, & numquid in Medicina fa-
cienda dolis ejusmodi incumbere lici-
tum foret, præclaris hac de re quæstio-
nibus institutis explicare voluerunt, ut
Frâciscus Valeriola in enarrationibus,
Rodericus à Castro in Medico Poli-
tico, & Cortesius in Miscellaneis; qui
quidẽ omnes unà cum Syluatico, Au-
gerio, Ferrerio, Mercuriali, Foresto,
Brudo Lusitano, Epifanio Ferdinan-
do, Massaria Sennerto, & quid attinet
reliquos numerare, qui propemodum
infiniti sunt? omnes, inquam, isti cen-
sent, cùm ex D. August. *quantum in Me-*
dico sit, veniat sanare ægrotum, & quod,
inquit Antiphonis filia apud Plautum,
ad illos etiam pertineat, *semper nostrum*
officium nos facere æquum est, omnia ex
usu esse, quæ sanitatem in ægris præ-
sentem conseruant, nutantem firmât,
deperditam restituunt; ac propterea
quemadmodum non respuunt fæces,
non abijciunt foetida, non abhorrent

Tract. 12.
in Ioan.

venena, sic nihil omnino rationis esse propter quod damnent potius technas, fraudes & mendacia; cum præfertim non minus quam illa ægrorum salutem conferant, & ex fine atque intentione, quibus actiones in moralibus æstimantur, non possint non censerī valdè salutaria, & maximè convenientia Medicinæ præsidia, quæ propterea nec Theologorum sanctiss. doctissimisque displicere, non equidem

Lib. de Sacerd.

D. Chrysof. qui talem fraudem non fraudem nominandam esse concludit, sed potius οἰκονομίαν quandam, sapientiam, & artem, qua possis è medijs rerum desperatarum angustijs euadere; non Pererio al-

c. 27. in Gen. disp. 3. §. 26.

ferenti, quod non raro prudentes Medici graviter agrotantibus, salubresque curationes recusantibus utili simulatione deceptis, quæ volunt præbent medicamenta, & sanitatem restituunt; non denique Molano obscurum illorum iudicium danti, qui insidias militares, Medicorum & Iudicum dissimulationes, à mendacis discernere nequeunt. Ex quibus cum luce meridiana clarius appareat, non

tantum

rantummodò licitum esse

*Mentiri Astrologis, Pictoribus atque
Poëtis;*

quod vulgari fertur adagio, sed Medi-
cis insuper; licèt istud faciendi licen-
tiam, non ut Autolicus à Mercurio,
sed ab omni sapientum & optimorum
potiori consilio acceperint. Reliquum
nunc est, ut priusquam eorum obje-
ctiones diluamus, qui contrarium cen-
sent, aliud insuper exemplis confirme-
mus, quod tot rationum & authorita-
tum momentis firmissimè videtur esse
stabilitum: atque præter cætera quæ
jam attulimus, & illa quæ leguntur a-
pud Marcellum Donatum, hoc unum lib. 2. de
med. hist.
mirab. c. 1.
in primis illustre mihi videtur, quod
de quodâ melancholico referunt non-
nulli, qui septem se in capite passercu-
los velut in cauea inclusos gestare cõ-
tinuò arbitrabatur; accersitus siqui-
dem ad ipsum vaser quidam, & pru-
dens Medicus, cum vitium imagina-
tionis læsæ primo statim obtutu de-
præhendisset: Euge, inquit, vir bone,
qui me talibus morbis assuetum per-

tractandis & curandis, bona tua forte
vocaues. Etsi enim me non Mene-
cratem esse profitear, qui a *Savaria*,
seu *mauis*, infenscentiam hominibus
promittebat, non *Asclepiadem*, aut
talem, qui fractum *crus* possim obliga-
re, *Vulcano*, *Martisq;* vulneribus me-
dicinam facere; istud tamen sanctè, &
absque ullius adulationis suspitione
dejerare possum, neminem hodie Me-
dicorum esse cui sapius, aut foelicus
similes affectus obtigerint percuran-
di; nam dum juvenis adhuc & novi-
tius *Compluti* Medicinæ sacris initia-
ret, obtulit se mihi *Hispanus* quidam
sæuissimo capitis dolore eousque de-
sperationis adductus, ut sibi violentas
manus inferre tentaret; sed cùm ab
amicis rescivissem illum frequenter,
dum sanus esset, ocymum jucundi o-
doris causa olfecisse, cõjeci statim, ex-
perientia *Hollerij* ductus, scorpiones
inde in ejus cerebro enatos, quos qui-
aliter non possem, prægrandi folle na-
ribus ejus indito, & violentia quanta
fieri potuit maxima deducto, unà cura

offi

offis Ethmoidis portiuncula attraxi.
Postea verò cùm Ægyptum peragra-
rem, quindecim hircines unico im-
puræ & lutulentæ aquæ haustu in bu-
bulci cujusdam ventriculum illapsas,
solo vomitu ex muria propinato de-
puli. Ranas etiam, girinos, bufones, &
nonnunquam crocodilos non aliter
certè quàm vermes medicamētis con-
venientibus eduxi: ut nihil hic atti-
deat de serpentibus loqui, nihil de tæ-
nia, licèt supra triginta cubitos lōgam
semel auxilio meo redditam viderim.
Sed audi, quid nudiustertius cōsiliij ce-
perim in illo Trapezita tuo vicino, qui
sibi caput omne curculionibus hinc
inde perreptātibus oppletum esse non
falsò persuaserat, frumentum ex aristis
recenter decussum in prunas conjeci,
fumumque ut per infundibulum in
nares reciperet, imperavi, quod post-
quam per horæ quadrantem facere su-
stinuit, tandem legio integra curculio-
num arcem capitis, quam prius obfi-
debat, deseruit, quoad ustulati frumē-
ti gratum nidorem reliquiâsq; se con-

ferret, ut jure Virgilianum istud usurpari potuerit,

It nigrum campis agmen.

His igitur experientijs confirmatus, quid nunc tua de causa mihi faciendum sit, satis superque intelligo; & quidem licet de passerulis tecum non conueniam, quos sub ingressum domus tuæ cum aded suauiter & delicatè fringulientes, minurientésque perceperim, cardueles, aut luscinias esse verius existimo; tamen qualescumque sint illæ auiculæ, spero me potentiori quodam pharmaco crastina die illas educturum, modò te mihi obsequentem prebeas, & ad omnia, quæ iussero, promptum facilémque exequenda. Sequenti igitur die pulueribus nigellæ, pyrethri, euphorbij, hellebori, similibusque sternutatorijs instructus, redit ad ægrotum confidentia, quàm illi tam audaci pollicitatione fecerat penè jam sanatum, caput fasciâ nonnihil etiam in oculos dependente fortiter stringit, pulueres in nares exsufflat, concitatâque crebra & vehementi sternutatione,

tatione, auiculas quasdam quâ deplumes, quâ viuas, quâ semitrucas & mortuas ex manica supra lectum proijcit, mox verò ægrotū bono animo sit hortatur, jubetque num passerculos, aut cardueles potius in capite habuerit visu dijudicet, quod ipse statim fecit amoto sipario, seque optimi istius viri consilio, ab immani cruciatu tam facile liberatum fuisse multum gauisus est, & in posterum rectè valuit. Hæmorrhagiam autem ex naribus adeò rebellem & contumacem, ut nullis amplius remedijs locum esse communis foret opinio, contrario planè modo sanauit Cardanus; nam ad ægrum vocatus, non quemadmodum alij Medici, reuulsionem imperauit per venæ sectionem, cucurbitulas, frictiones, ligaturas, multoque minus laudauit medicamenta refrigerantia, astringentia, glutinantia, caustica, vel quæ à Medicorum vulgo *ἰχθυα* dicuntur. Sed historiam totius morbi blandè primum sciscitatus & curiosè frontem statim contraxit, & ad matrem conuersus

ipsam hunc in modum alloquutus est:
 Quid in te, oro, obtestorque, commisi,
 Domina, quamobrem me potius ad
 mortuum, quàm ad ægrotum vocares,
 filium hunc tuum ad infitas redactum
 vides, & adhuc de Medico potior est
 tibi cura, quàm de Sacerdote? num igitur
 me talem habes, qui mortuos
 possim ad vitam reuocare? Profectò
 miror, quòd tua abierit antiqua solertia:
 cernis supra viginti libras sanguinis
 in hoc tridui spatio, quo primum
 symptoma istud tam dirum & lethale
 incepit, fuisse rejectas, cùm nihilo minus
 Auicenna septemdecim tantum
 citra mortis periculum euacuari posse
 contendat: cernis etiam animi deliquia,
 perfrigerationem extremorum,
 sudores exiguos sensim gliscentes, faciem
 omnino decolorem, & dubitas
 adhuc num de iuvene isto conclamatum
 sit? scias igitur nihil eum amplius
 opus habere auxilio meo, sed ne quidem
 illius dei

Reduces qui tradere vitas

Noscit, & in cælum manes reuocare sepultos,

Quis

fallere aegrotum?

141

*Qui colit Aegaeas, qui Pergama, qui que
Epidaurum.*

& si me audis, Sacerdotem quanto-
cyus accersiri jube, qui hunc sacro via-
tico, & supremis unctionibus muniat
è vita proximè discessurum; aut enim
scientia Medicinæ nulla est, & mea
me fallit quinquaginta annorum ex-
perientia, aut ante vesperam fatis con-
cedet, & vera atque meliore vita per-
fructur. Hac enim sententia ab eo, qui
totius ciuitatis oraculum habebatur,
tam seuerè audactérque pronunciata,
mater, quæ nihil quidquam de strata-
gemate rescuerat, domum statim uni-
uersam luctibus compleuit; æger verò
primùm quidem

*Palluit, ut nudis pressit qui calcibus an-
guem.*

mox cum se tam breui moriturum cre-
deret, timorem inde talem concepit,
ut calore cum sanguine & spiritu con-
fertim ad præcordia recurrente, totum
corpus frigidum remanserit, & san-
guis, qui per venarum siphunculos in
ejus habitum diffundebatur, ad ulte-

riorem motum ineptus hæserit. Quod antea quidem ab alijs Medicis frustra medicamentorum ope fuerat tentatum. Sed narrant præterea doctissimum Hollerium melancholicum, qui se vastissimæ magnitudinis nasum habere querebatur, &

Quantum noluerit ferre rogatus Atlas,
hac arte liberum ab inani illa persuasione fecisse; asseruit siquidem nasum ejus longè majorem esse quàm sibi videretur, sed tamen remedio locum fore, si ad officinam periti cujusdã Chirurgi, & in hac præsertim operatione, qua nasi longiores decurtantur, veratissimi se conferre vellet; quod postquam æger annuit, præmissis statim qui Chirurgum de Hollerij mente admonerent, & alijs etiam qui transeuntis nasum partim mirarentur, partim irriderent, ad ædes Chirurgi unà tandem deueniūt, ubi seruos obuiam habent, valuas fenestrasque recludentes & omnia impedimenta amolientes, quæ nasus ille potuisset impingere. Tum verò oculis ægri velatis operi accingit

Chirurgus, abscinditque extremam
nasi cuticulam, & ostenso postea quem
in istud negotij parauerat, tanquam è
recenti vulnere amaxabone sanguino-
lento, partem nasi rescissam esse per-
suasit, sicq; maxima cum Hollerij exi-
stimatione æger ille conualuit, & ad
meliolem de naso suo opinionem cõ-
uersus est. Verùm quid opus est aliun-
de exempla petere, quàm ex commu-
ni Chirurgorum industria, qui se venę
sectioni imperatę accingentes ægro-
rum quorundam muliebrem animum
quasi nondum parati aut aliud agen-
tes, tamdiu fallunt & detinent secu-
rum, donec incisa subtiliter & ex im-
prouiso vena,

Cruor emicat altè

*Non aliter, quàm cum vitiato fistula
plumbo*

*Sciinditur, & tenui stridente foramine,
longas*

*Ejaculatur aquas, atque ictibus aëra
rumpit.*

aut ex eo tandè, quod in usu receptum
habet nobilissimus eques, & doctissi-

mus Antenoræi Lycæi professor anatomicus Ioannes Wellingius, qui cauterium illud actuale, quod nemo etiam fortissimus non reformidat, ope paxidis cuiusdam ex ligno tornatili affabrè elegantérque paratæ, ex qua ferrum candens, velut ex insidijs prorumpit, tam cautè, subtilitérque parti inurendæ admouet, ut maxima ægrorum voluptate operationem hanc satis per se difficilem & molestam absque ullo fermè doloris sensu absoluat. Sed video tãdem quid in re tenui nimis circumscripti homines, & in aperto veritatis sole malitia, nescio an imbecillitate cæcutientes aduersus tot exemplationésque moliantur, mendacium, inquit ex Aristotele, improbum est, ac vituperatione dignum, & ex primo elenchorum, *Sapientis est non mentiri, de quibus nouit.* Vnde Pythagoras hæc præclara homines à Dijs accepisse fatebatur, vera nempe dicere & beneficia in alios conferre; quæ duo si in aliquo, maximè in illo reperiri debent, qui non modò peritia mendand

dendi, sed morum integritate & vitæ honestate sibi imitandum proponere debet Hippocratem, quem Aristoteles & Galenus veritatis obseruantissimum vocant, & Macrobius talé fuisse contendit, ut nunquam falli aut fallere potuerit, non secus profectò, ac Atticum narrant mendacium, nec dicere solitum, nec pati potuisse. hoc verò tantò diligentius Medici præstare tenentur, quòd remedia, quæ præ manibus habent, si ab improbis usurpentur, venenis ipsis nocentiora euadunt, unde si quidquam in ipsorum administratione dolo vel malitia peccant, si fallant ægrotos, aut confictis mendacijs auctoritatem arti suæ quærant, quemadmodum malus ille sutor apud Phœdrum, qui cum inopia deperditus

De somnio Scipionis cap. 4.

Medicinam ignoto facere cœpisset loco, Lib. I. fab. 14.
Et venditaret falso antidotum nomine.
Verboſis acquiſiuit ſibi famam ſtrophis.
 Cortè quantum à recto æquitatis tramite aberrans, vel ex eo facile conijcere poſſunt, quòd D. Auguſtinus ne

quidem istud cum euidenti alterius
commodo facere permittat : nam quo-

Lib. de
verbis A-
post.

ties, inquit, aliquis utilitatis proximi cau-
sa mentitur, si non erat peccator antequam
mentiretur, mentiendo efficitur id quod

vitatur : imò verò tractationem hanc
de mēdacio idem alibi ad medicinam

Lib. con-
tra mēdac.
cap. 18.

referens : Si concesserimus, inquit, pro
salute alicuius ægri, de vita filij eius suij
mentiendum. ita paulatim, minutatimque

crescet hoc malum, & breuibus accessibus
ad tantum aceruum mendaciorum scelerum

torum sensim subintrando perducetur, &
numquam possit penitus inueniri ubi ratio
ta pesti per minima additamenta in in-

mensum conualescenti possit obsisti. Scilicet
enim auctoritates ipsas validissima
tione confirmant : siquidem, quod se-

cundum se & ex genere malum est, in
nullo modo bonum fieri potest : quod se-

Mal. dicitur

do quidem bonum, ut loquitur The-
logi, non constituitur nisi omnino
perfectione ; malum verò ex singulis
defectibus confurgat : mendacium

tem malum est per se, & ex genere,
actus videlicet inordinatus, cum Deo
&

& natura voces homini dederint, ut essent signa eorum, quæ in mente habet, unde etiam sequitur nulla ipsum additione, vel restrictione legitimum reddi posse; maximè cum antiquissima lege sancitum sit, mala non esse perpetranda, ut ex ipsa, velut radice venenata boni alicujus fructus salubres in nostram aut alterius utilitatem efflorescant. Verùm optimè tandem sentio quid istis seuerioribus Aristarchis bilem in nasum conciuerit, verba nempe legis explorant, non legislatoris animum, & quæ sunt æquiuoca, semper in deteriori significatione accipiunt; contra profectò quàm facere deberent, si rationem sequi, aut Sariberiensem imitari vellent, qui de Medicis ita aggreditur ad dicendum in Polycratico, *absit de his quidquam peruersum loquar, in manus enim eorum exigentibus peccatis meis frequenter incido, non sunt exasperandi verbis, sed potius demulcendi obsequio.* Dolus igitur quod nescio an ipsi rectè animaduenterint, nonsemper malus est, sed aliquando

*D. Paul.
ad Rom.
v.8.*

cap.9.

etiam sumitur pro solertia quadam, seu cautione & prudentia, qua vel aduersus hostem vel latronem, vel etiam ægrum optimis Medicorum consilijs reluctantem utimur; unde cum Vipianus, Labeo, Tullius dolum machinationem esse dicunt ad alterum decipiendum adhibitam, non satis habuere dolum simpliciter dicere, sed malum addiderunt, quem propterea idem Cicero cum fraude & calumnia

pro domo. conjungit, *ne qua calumnia, ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur.* Et eodem sensu D. Thomas ostendit fallere intelligi posse dupliciter, nimirum significando absolutè falsitatem, quod plerumque faciunt Agyrtæ, Cinifiones, Magomedicæstri, circumforanei nebulones, & scœcundum illud in fraudes hominum genus; aut simpliciter occultando veritatem, quod optimis Medicis ob ægrorum commoda videtur legitime concessum; *istud enim*, inquit optimus Cicero, *ne homines quidem prohi faciunt, ut amicis impendentes calamitates predicant, quas illi nullo modo effugere possint.* Verum

a. de diuina.

Verum quoniam de mendacio longè
 omnium grauior solet esse difficultas,
 aduertendum in primis huius, quod di-
 citur esse falsa vocis significatio, cum
 intentione fallendi, octo differentias à
 D. Thoma constitui, quarum priores
 quatuor pertinent ad mēdacium per-
 niciosum, quinta ad jocosum, reliquæ
 verò tres ultimæ, ad officiosum, *in quo*
intenditur quod est alteri utile: ac pro-
 pterea cum Medicorū technæ & stra-
 tagemata, nec ad dolum malum refer-
 ri possint, nec ad mēdacium pernicio-
 sum, sed ad officiosum potius spectent,
 quod nihil aliud pro fine intēdit quàm
 malorum tyrannide oppressos conue-
 niētibus remedijs subleuare: equidem
 non video quid tandem rei sit, cur ab
 istis Catonibus & Stertinijs cane pe-
 jus & angue censeatur esse declinan-
 dum: neque enim profectò ita visum
 Origeni, dum sententiam Platonis ap-
 probat ex 3. de Republica, ubi asserit,
*Deo quidem indecens & inutile esse men-
 dacium, hominibus verò quandoque utile
 & necessarium, ut eo, tāquam medicamen-*

22. q. 107.
art. p̄.

collat. 17. c. 8. *to, utantur, nō Abbati Iosepho persuadenti apud Cassianum, mendacio utendum tanquam helleboro, quod sumitur in extrema rerum cōsternatione; non Pererio, qui commentarijs suis in Genesim fatetur, sententiam esse perueeterem & celebrem, licere sine peccato mētiri: nec*
in c. 27. disc. c. 2. *deniq; Marco Marullo Spalatensi, qui ob Reipublicæ bonum, vel majorem Dei gloriam, mentiri fore summæ pietatis, ingēsi- que prudentiæ contendit. Ut propterea nō perperam Lessius existimet D. Augustinum sibi minus in libris de mēdacio satisfecisse, quòd ἀπλῶς, & nulla adhibita distinctione misericors etiam & officiosum condēnarit; cōtra quàm reliquorum Patrū auctoritatibus probari potest, & infinitis etiam exemplis eorum, quæ in sacris codicibus narrantur, confirmari: ut nihil amplius difficultatis supersit, nisi ab Aristotele & Pythagorâ, quos tamen respōdere possum de eo tantum mendacio intelligendos esse, quod absque summa & evidenti utilitate profertur, aut etiam cum alterius noxâ: & adjuncta ratio optimè*

optimè concludit, mēdacium quidem
semper esse malum, non tamen in casu
necessitatis deceptionem officiosam,
quæ nullius damno in multorum utili-
tatem cedere potest, postponendam
esse nociuo pudori; *neque enim*, inquit
Cicero, *de pactione verborum quibus jus* ^{pro Re-}
jurandum, aut mendacium, *comprehen-* ^{scio.}
ditur, sed de perfidia, atque malitia, per
quam insidia tenduntur alicui, Dū immor-
tales irasci ac succensere consueverunt.
Quæ profectò cum ita sint, huic certè
necessum est

Claudicet ingenium, deliret linguaque
mēnsque,

qui technicæ istius prudentiæ, aut po-
tius artificiosæ indicationis artem, li-
cèt velut aurum Bruti officiosæ fraudis
sambuco obtectam vellet iterum ex
Medicinæ fundo diuellere; & si quis
hoc in posterum attentare audeat, Te-
rentianum istud sibi dictum putet: *in Andr.*

Si illum objurges vite qui auxiliū tulit,
Quid facias illi, qui dederit damnum,
aut malum?

Clarissimo, & Eruditissimo
Viro,

IOAN. BEVEROVICIO,
DOCTORI MEDICO
Patauino,

GABRIEL NAVDÆVS S. P. D.

RENTADIS mea *Quæstionum*
Patrophilologicarum ad opta-
tum finem perducenda nulla
mihî occasio poterat esse hone-
stior, aut quæ magis sollicitaret officium er-
ga te meum, Beuerouici πολυμαθῆσαν,
quàm ab ultimis literis, quas Slingelandus
noster, homo, quod tu quidem probè nosti,
totus ad humanitatis rationem compositus,
planèque τελεειωνος, & mirificus studio-
rum hominum inter se conciliator, mihî
priusquam in urbem venire, tuo nomine
reddem

reddendas curavit. Etenim licet omnes a-
lia, quas ad me frequentes dare consuevi-
sti, plenissima sint amoris illius, quo me vel
immerentem prosequi, atque ornare soles,
nescio tamen quomodo postrema sic animū
pupugere meum, ut amantem te non ama-
re, & illustri testificatione declarantem,
qualis, & quā maxima tua sit in me vo-
luntas, non aliquo signo prosequi, quod pa-
rem esse meā erga te propensionem declaret,
tuoque muneri eximio ἀνίδωρον esse pos-
sit, hominis id factū esse ne dum ἀπαιδός
τῶν, ἢ ἀγροίω, inculti, scilicet, & habi-
tantis rure, ubi tantū in pretio sint

—Corbes

Perf. Sa-
tyr. 1.

Et focus, & porci, & fumosa Palilia
fœno.

sed prorsus ἀπαιδός τῶν, & ingrati inhu-
manique existimem. Cogitanti verò quo
potissimum officij genere animum hunc
meum tibi probarem, nullum certè mihi,
aut magis opportunum, aut mirus ambi-
tiosè questum visum est, quàm si ex facto
tuo, & gravissimi Philosophi cōsilio, nem-
pe ut gratus sim, velle debeo idem fa-
cere, quod ille, ut Beneficium daret,

Senec. lib.
6. de be-
nef. cap. 9.

velle debuit, tibi quaestionem hanc offerrem, earum annotationum loco, quas tu, cum primum in lucem pro Appendice ad elegantissimum librum tuum de Calculo prodirent, sub nomine meo apparere voluisti: non quod illud nulla esse apud homines auctoritate nescires: verum ut aliquam potius illi conciliares, indicio, quod de me tam praeclearum tulisti, & quo deinceps ceteri in literatorum Republica maxime velim, & cupiam. Caterum eò lubentius animum appuli ad Quaestionem hanc de Vita hominum termino, pro facultate ingenij mei, quod tamen sentio, quam in me sit exiguum, discutiendam, quia tu, Beuerouici humanissime, mihi istud, ut facerem, auctor esse voluisti, dum in postremis tuis significas, optare te, Epistolicarum Quaestionum de Vita termino tertiae editioni ornatum aliquem ab nomine Clarissimi Liceti simul & meo accedere. Absque hoc enim fuisset, ego, cui sapissime in mentem venit commonefactionis illius Persiana,

Satyr. 4.

Respue quod non es, tollat sua munera cerdo:

Tecum

Tecum habita, & noris, quàm sit
tibi curta supellex.

tenui alio lemmate, meisque viribus magis conuenienti, tutius consuluissem honori meo, & utique obseruantia, quam tibi debeo, fecissem satis: Sed tu pro amore tuo mecum agere voluisti, dũ me ex gradibus infimis in orchestram vocas: & ipse nisi sequar quò me ducis, indignus profecto sim, quem in amicorum numero habeas, detrectantem scilicet negotium illud in me recipere, quod siue tua de causa, qui jubes, siue mea, qui parere modis omnibus tibi debeo, non possum cupidissimè non amplecti. Hoc igitur dum facio, tuum erit, Beuero-uici, curare, ne fraudi mihi sit apud tot Proceres literarios, qui jam antè compulsis tuis epistolis, de fatali vitæ termino responderunt, obsequium erga te meum, si post messem illam, quam fecerint rerũ pulcherrimarum, qua de hac dubitatione proferrì à doctissimis hominibus in medium poterant, vix mihi spicilegiũ aliquod relictum est, testanda non tam eruditioni, quàm diligentia, & fidei in amicos mea. Sed non minus consulere debes aequi bonique, quod,

multis occupationibus impeditus, quæ meditationi tam molesta sunt, & aduersa, ut nihil supra, sustinui, tam diu me in ære tuo esse, quamquam animo semper illius dissoluendi, statim atque se cõmoda aliqua præberet occasio. nosti siquidem illud Chryssipi apud Senecam, qui gratus futurus est, *De benef.* illum velut ad certamen cursus compositum, & carceribus inclusum, operiri debere suum tempus, ad quod velut dato signo profiliat: quemadmodum ego nunc facio, tam promptum & bonum nomen, quàm tibi forsan tardum videbor: nisi pro tua singulari beneuolentia reputes, mihi post meum discessum ex amœnissima Valle Reatina, quæ mirum quàm otio liberali, meisque Musis amica sit, nullum aliud tempus ab Aulicis interpellationibus liberum fuisse, quo tecum liberè, & ex animo esse possem. Vale.

Dabam Romæ, pridie Non. Septemb. M. DC. XXXIIX.

QVÆ